

Tajna slobodnog softvera - počeoš kaj se gdje te svrbi

113. kolokvij Knjižnice IRB-a, 7. svibnja 2014.

Marijana Glavica <mglavica@ffzg.hr>
Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Definicija

Slobodni softver podrazumijeva računalne programe koji poštuju slobodu korisnika i zajednice. To znači da **korisnici imaju slobodu pokretati, kopirati, distribuirati, proučavati, mijenjati i poboljšavati programe.**

<http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.en.html>

ovo je trenutna verzija, prva verziju napisao Richard Stallman 1986. godine, objavila Free Software Foundation

Slobode

- Sloboda pokretanja programa u bilo koje svrhe (sloboda 0).
- Sloboda proučavanja rada i prilagodba programa kako bi radio ono što želite (sloboda 1). Preduvjet za to je dostupnost izvornog kôda.
- Sloboda dijeljenja kopijâ kako biste pomogli svome susjedu (sloboda 2).
- Sloboda dijeljenja izmijenjenih inačica programa (sloboda 3) čime vaše izmjene koriste cijeloj zajednici. Preduvjet za to je dostupnost izvornog kôda.

<http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.hr.html>

**otvoreni kôd
ili
slobodni softver**

free as in free speech, not as in free beer

Zašto *open* umjesto *free*?

- "odbacivanje moralizatorskog i konfrontacijskog stava koji je bio povezan sa slobodnim softverom u prošlosti da bi se ideja mogla prodati striktno na istim pragmatičnim, poslovnim temeljima koji su motivirali Netscape" ([Michael Tiemann](#))
- zabuna zbog značenja engleske riječi *free*

"As the advocates of open source draw new users into our community, we free software activists have to work even more to bring the issue of freedom to those new users' attention. We have to say, 'It's free software and it gives you freedom!' - more and louder than ever. Every time you say 'free software' rather than 'open source,' you help our campaign."

Stallman, Richard. ["Why "Open Source" misses the point of Free Software"](#). *Philosophy of the GNU Project*. Free Software Foundation.

Bruce Perens, autor Debian Free Software Guidelines i jedan od osnivača OSI, isto zažalio open source definiciju, kaže da je marketinški pojam "open source" umanjio naglasak na slobode

Postoji li razlika?

- [Open Source Initiative](#) iskoristila [Debian Free Software Guidelines](#) (1997) za [The Open Source Definition](#) (1998) - "free software" zamijenjeno s "open-source software"
- razlika u filozofiji i vrijednostima
  - FSF inzistira na slobodi, OSI na otvorenom kodu
  - open source je *development* metodologija; slobodni softver je socijalni pokret

Skoro isto, ali ipak različito

- skoro sav slobodni softver je open source i skoro sav softver otvorenog koda je slobodni softver, ali postoje iznimke
- većinu licencija odobravaju i OSI i FSF, ali neke licencije za otvoreni softver su restriktivnije nego za slobodni softver
- problem s mobilnim uređajima - programi se mogu kvalificirati kao slobodan softver, ali uređaji ne dozvoljavaju instaliranje modificiranih verzija (otvoreni softver ne mari za to)

Copyleft

- praksa korištenja copyright-a
  - omogućava pravo distribucije kopija i modificiranih verzija programa (ili drugih djela)
  - osigurava da ista prava budu zadržana u modificiranim verzijama
- copyleft ≠ javna domena
  - javna domena ne jamči slobodu jer dozvoljava i zatvaranje programa
- copyleft je opći koncept, licence su implementacija tog koncepta
- znak nije službeni, ne koristiti ga!

plac

katedrala

The Cathedral and the bazaar

"carefully crafted by individual wizards or small bands of mages working in splendid isolation"

"a great babbling bazaar of differing agendas and approaches."

Kolaborativni razvoj

- nema jedne kompanije koja je odgovorna za razvoj što je uvijek slučaj sa vlasničkim (proprietary) softverom
- postoje projekti koji su povezani s jednom kompanijom (npr. MySQL), ali zaposlenici te kompanije nisu jedini koji razvijaju softver
- svi korisnici mogu razvijati softver ili platiti nekome da to radi ili da pruži podršku (rušenje barijera između proizvođača/vlasnika softvera i "potrošača")
- korisnici imaju fleksibilnost oko podrške softveru

Suma nije zbroj dijelova

- različiti interesi
- različite sposobnosti
- različita motivacija
- različite socijalni, kulturalni, geografski kontekst
- različite potrebe
- različite ideje
- različite aplikacije

Fork

- ako se nekome ne sviđa što se događa s originalnim projektom ("upstream")
- oprez - kako osigurati da novi projekt postigne istu količinu prepoznatljivosti i popularnosti
- primjer LibreOffice, Koha

Što je važno postići prilikom razvoja bilo kojeg softvera?

- zadovoljavajuća funkcionalnost
- stabilnost i pouzdanost
- sigurnost
- dugoročna održivost

Kako je to moguće ako razvojem softvera ne upravlja jedna kompanija?

Što se treba zapitati?

- koje su vrijednosti i principi projekta, tko ih čuva?
- kako se kontrolira kvaliteta?
- koliko je projekt snažan prilikom prevencije prijevara, konflikata, neiskrenosti i neetičkog ponašanja
- strategija, pravila (*policies*), ciljevi, struktura
- može li se računati na ljude u projektu, jesu li odgovorni, vjerodostojni

Koha Library Software

The world's first **free** and **open source**
library system

Kohine vrijednosti

- softverske slobode
- fokus na krajnjeg korisnika
- međusobno poštovanje, iskrenost, transparentnost

Tko upravlja Kohom

- zajednica - svi ili bilo tko spreman sudjelovati
- softverske slobode osigurane su licencama
- vlasništvo zaštitnog znaka (trademark) - Horowhenua Library Trust (HLT), Novi Zeland
- zajednica izglasava ljude koji će na određeno razdoblje preuzeti određene uloge

Način upravljanja

Release team

- release manager
  - release maintainer
  - translation manager
  - documentation manager
  - QA Manager
  - Bug Wranglers
  - DB Documentation Manager
-
- mogu se predlagati nove uloge
  - prisustvovanje IRC sastancima koje obično vodi release manager

Karakteristike Koha zajednice

- otvorene, demokratske rasprave
- odluke se donose glasanjem nakon grupne diskusije
- neformalna - nema ureda niti zaposlenika, nema centralne rukovodeće organizacije
- aktivna, spremna pomoći, ljubazna

Gdje i kako komunicira zajednica

- mailing lista
  - <http://koha-community.org/support/koha-mailing-lists/>
- IRC kanal
  - http://wiki.koha-community.org/wiki/IRC_Meetings
  - regularni mjesečni i povremeni specijalni sastanci
  - glasanje i odlučivanje
- godišnja konferencija KohaCon
- hackfest
- lokalne korisničke grupe
  - KohaCUG - Koha Croatian User Group

Resursi zajednice

<http://koha-community.org/>

- [Bugzilla](#)
- [Koha Gitweb](#)
- [Koha Release Timeline](#)
- [Koha Wiki](#)
- [Koha Documentation](#)
- Koha upute i prezentacije (YouTube, Vimeo, blip.tv)

Podrška

- mnoge opcije za Koha podršku demonstriraju snagu načina razvoja slobodnog softvera
- podrška nije ograničena samo na ono što nudi jedan dobavljač
- važna odrednica - ne postoji vendor lock-in
- knjižnice imaju slobodu da si osiguraju podršku unutar kuće ili da podršku potraže na tržištu

<http://koha-community.org/support/>

Zašto ljudi sudjeluju?

- svi rade na jednoj stabilnoj verziji Kohe i od toga svi imaju koristi
  - netko napiše modul za nabavu i podijeli ga s drugima
  - netko drugi popravlja bugove u funkcionalnosti rezervacija
  - svi koriste sve
- firme koje surađuju na razvoju mogu srezati troškove potrebne za upravljanje projektom
- problem: kako izbjeći različite verzije koda – teško, a ponekad i nemoguće:
  - različite knjižnice imaju različite potrebe zbog čega različite firme imaju različite prioritete

Debian the universal operating system

Što je Debian?

- Projekt Debian je udruženje pojedinaca okupljenih oko zajedničkog cilja da naprave slobodan operativni sustav
- njeguje slobodu na mnogo različitih načina
- stabilna i funkcionalna zajednica
- otvoren za sudjelovanje

Debian

- The Debian Linux Manifesto
- Debian Social Contract - capture core values
- Debian Free Software Guidelines - kriteriji za slobodni softver
- Guidelines for building and maintaining packages

Debian Constitution

- opisuje organizacijsku strukturu za formalno odlučivanje u projektu, ne ciljeve i načine kako ih postići
- minimalna raspodjela moći i minimalni broj službenih pozicija potrebnih da bi se projekt držao na okupu
  - *developers*
  - tehnički komitet
  - tajnik projekta
  - voditelj projekta
  - delegati
- proces glasanja - rangiranje kandidata radije nego glasanje za jednog

Kako doprinijeti razvoju slobodnog softvera

- instaliraj, koristi, testiraj
- prijavi bugove
- zahtijevaj poboljšanja
- postavlja pitanja na mailing listi
- odgovaraj na pitanja
- piši i podijeli dokumentaciju
- prevodi
- piši kôd
- prisustvuj sastancima
- obrazuj, zagovaraj

"Nikada nemojte sumnjati može li mala grupa promišljenih i predanih ljudi promijeniti svijet. Zapravo, to je jedino što ga može promijeniti."

Margaret Mead